

В. М. Синьов, М. К. Шеремет

Дефектологічна освіта

ДЕФЕКТОЛОГІЧНА ОСВІТА – різновид професійної освіти, що забезпечує підготовку педагогів і психологів для роботи з особами (насамперед, з дітьми), які мають суттєві недоліки психофізичного розвитку (порушення слуху, зору, інтелекту, мовлення, емоційно-вольової сфери, опорно-рухового апарату). Наявність тієї або ін. вади розвитку чи їхнє поєднання у структурі дефекту значно ускладнюють навч. і виховання дітей у звич. умовах і зумовлюють потребу в наданні їм спец. освіт. послуг, перш за все, корекц.-компенсатор. характеру, тобто таких, що сприяють поліпшенню процесів розвитку і соціалізації особистості, виправляють, зменшують, компенсують вади, спричинені хворобами й у низці випадків посилені несприятл. соц. чинниками. Складність корекц.-компенсатор. спец. освіти дітей з вадами психофіз. розвитку зумовлює необхідність висококваліфік. кадр. забезпечення цього процесу. В Україні підготовку спеціалістів у галузі Д. о. (від 2007 спеціальність дефектологія в Україні ортимала назву «корекц. освіта») здійснюють від поч. 20 ст. 1912 з ініціативи *І. Сікорського* у Києві засн. Фребелів. жін. пед. інститут, де, зокрема, готували фахівців для роботи з дітьми, які мають вади психофіз. розвитку. Зі створенням і розвитком держ. системи спец. шкіл для глухих, сліпих і розумово відсталих 1919 розпочато підготовку кваліфік. вчителів-дефектологів на лікар.-пед. факультеті Вищих пед. курсів, який 1920 став підрозділом Київ. ІНО. До поч. 1960-х рр. саме Київ. пед. інститут (нині Нац. пед. університет) залишався єдиним ВНЗом України, який здійснював підготовку фахівців у цій галузі. Розвиток Д. о. в цьому закладі пов'язаний з діяльністю [Г. Костюка](#), *Д. Ніколенка*, [А. Володимирського](#), *О. Щербини*, *П. Мельникова*, *О. Смалюги*, *М. Перельмуттера*, *Н. Засенко*, *К. Турчинської*, *М. Ярмаченка*, *А. Селецького*, [В. Бондара](#), *І. Колесника*, *В. Синьова*, *М. Шеремет*, *Л. Фомічової*, *Є. Синьової* та ін., які в різні роки очолювали дефектол. факультет (від 2003 – Інститут корекц. педагогіки та психології) та його каф. У консультивно-курс. підготовці та підвищенні кваліфікації пед. кадрів для спец. шкіл важливу роль у 20–30-і рр. 20 ст. відіграли лікар.-пед. кабінети у Харкові, Одесі, Дніпропетровську. Нині таку функцію виконують обл. інститути удосконалення вчителів і мед.-психол.-пед. консультації та центри. Від серед. 1960-х рр., крім Київ. пед. інституту, вищу Д. о. почав надавати Слов'ян. пед. інститут (нині університет), у створення і розвиток якого знач. внесок зробили вчені-дефектологи *А. Капустін*, *С. Попович*, *Н. Тарасенко*, *В. Липа*, *Л. Співак*, *В. Луценко* та ін. Нині підготовку фахівців у цій галузі здійснюють також у

Кам'янець-Поділ., Пд.-укр. (Одеса), Сх.-укр. (Луганськ), Полтав., Херсон., Сум. та ін. пед. університетах. Освітні програми розробляють залежно від нозологій дит. аномалій розвитку, які зумовлюють особливості освіт.-корекц. діяльності з різними категоріями дітей. У зв'язку з цим у структурі Д. о. виділяють такі осн. спеціальності та спеціалізації: сурдопедагогіка і психологія; тифлопедагогіка і психологія; олігофренопедагогіка і психологія, або корекц. психопедагогіка; логопедія, чи логопедагогіка. Розпочато підготовку фахівців для здійснення діагностики та психол. корекції різних порушень розвитку в мед.-психол.-пед. консультаціях і психол. службах освіт. та реабілітац. закладів. У змісті Д. о., крім спільних для всіх спеціальностей вищої школи фундам. предметів, передбачено вивчення мед., психол., пед. дисциплін, важливих для майбут. профес. діяльності дефектолога. При Нац. пед. університеті функціонують докторантура й аспірантура для підготовки наук. кадрів з цих спеціальностей.

Рекомендована література

1. Дефектология. Указатель литературы на русском языке, вышедшей в СССР. 1920–1973. Москва, 1975;
2. Малофеев Н. Н. Из истории отечественной специальной школы // Дефектология. 2003. № 3;
3. Його ж. Стратегия модернизации отечественной системы специального образования // Модернизация спец. образования: проблемы коррекции, реабилитации, интеграции. С.-Петербург, 2003.

Бібліографічний опис:

Дефектологічна освіта / В. М. Синьов, М. К. Шеремет // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2007. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-23855>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).